

ὁ μεγάλος θαυμαστής του, νὰ σηκώσῃ καινούρια πινάκω, γιατί θὰ παιχτεῖ ἀρχαῖο δράμα στὸ πρωτότυπο ἀπὸ τὸ Βασιλικὸ θέατρο καὶ ἔχι ἀπὸ τὸ δικό του τὸ μπουλούκι.

Πάντα ὁ ἀγῶνας γιὰ τὴν τσίπη καὶ ὅταν ἀγωνίζεται κανεὶς μοναχὰ γιὰ τὴν τσίπη του, λέει καὶ τίς ἀνοησίες πού εἶπε ἡ ἀφεντιά του, πῶς δηλ. τὰ ἀρχαῖα δράματα πρέπει νὰ παιζονται μόνο ἀπὸ φιλόλογους γιατί μόνο οἱ φιλόλογοι τὰ αἰσθάνονται!

Ἀνοησία καὶ ψευτιά μαζί, ἀφοῦ οἱ μισοὶ μέσα στὸ θέατρό του δὲν εἶναι φιλόλογοι καὶ ἀφοῦ ὁ ἴδιος μᾶς τὸ τρανολόγησε πέρυσι πῶς ὅλος ὁ κόσμος ἐνθουσιάστηκε στὸ Στάδιο μὲ τὴν παράσταση τῆς «Ἀντιγόνης», γιατί ὅλος ὁ κόσμος τὴν ἐνίωσε!

Ο ΣΕΒΝΤΑΛΗΣ

(Κατὰ τὸ Τουρκικόν).

Χτες βράδυ πού'σ' ἀγνάντεψα στὸ λογισμό μου μπῆκες, ἔρχονται πόντοι στὴν καρδιά καὶ στὴν ψυχὴ μου γλύκες, τὸν ὕπνο δὲν τὸν νοιώθω πιά στὰ μάτια τ' ἀνοιγμένα, ἔμηνι λυπήσου τὸ σεβντᾶ, ἃ δὲ λυπάσαι ἔμένα.

Τὰ χεῖλη μου θέλουν νερό ὁ πόνος μου νὰ γιάνῃ, βράσε τὰ φυλλοκάρδια μου πού'ναι πικρὰ βοτάνι πάρε ἀπ' τὸν ἥλιο τῆς αὐγῆς τοῦ λουλουδιοῦ τῆς ζῆλεις στὸ σιδερέλκειστον ὄντᾶ πούχει καράσα χίλια τὸ ἄνι τοῦ πατέρα σου νὰ ἰδῇ τὴν ὁμορφιά σου ἀπ' τὸ κρυφὸ τὸ στρώμα σου καὶ ἀπὸ τὴν κάμερά σου μιὰ νύχτα μόνο του νάρθῃ καὶ σὰν βουνοῦ ἀγέρι ἀπὸ τὸ ἔρμε σπῖτι σου σ' ἔμένα νὰ σὲ φέρῃ.

Παρὰ νὰ ζῶ χωρὶς ἐσὲ καλλιέχω νὰ πεθάνω, εἰ τι δὴν κάτω ἔχασα ἴσως τὸ βρῶ καὶ πάνω, ἔζησα χρόνια πλείοντα καὶ ἀπ' τὸν Ἀλῆ Ἀράπη, ἀρκοῦν αὐτά, δὲ θέλω πιά νὰ ζῶ χωρὶς ἀγάπη. Κάμε μου ἕνα ψυχικὸ καὶ παρ' ἕνα μαχαίρι, τί μοῦ χρειάζεται ἡ ζωὴ, χρυσὸ μου περιστέρει;

Τὰ βάσανά μου εἶναι πολλὰ σὰν τοῦρανοῦ ταστέργια σὰν τάφου νεκρολούλουδα σ' ὀλόφωτα πανέργια. Ἀχ! χτύπα ἀλύπητη καρδιά πού τόσο δὲν πονεῖς, σοῦ στέλνω τὸ τραγοῦδι μου νὰ μὴ μὲ λησμονῆς.

2.

Νερό δὲ βρίσκω στὸ γκρεμὸ πού μ' ἔχεις γκρεμισμένο καὶ μόνο ἀπὸ τὰ σύννεφα δροσοῦλα περιμένω.

ἀδερφοῦ ἀναπτύχθηκε σημαντικὰ στὶς φιλολογίας τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης ἀπὸ ντόπιες παραδόσεις καὶ ἀπὸ ξένη ποιητικὴ ἐπίδραση, μὲ τὸ ἀνακάτωμα τῆς σλαβικῆς πίστης στοὺς βυζαντινισμούς καὶ τῆς μπαλάντας τοῦ νεκροῦ ἀρραβωνιαστικοῦ ἢ τοῦ νεκροῦ ἀδερφοῦ. Ἡ τελευταία π. χ. ἀπαντᾷται σ' ὅλους τοὺς βαλκανικοὺς λαοὺς καὶ ἐν μέρει κιόλα ἔχει μπεῖ καὶ στὴ φιλολογία (ἀπὸ τὸν Ἑμινέσκου στὴ ρουμουνική, ἀπὸ τὸν Ἑφταλιώκη στὴ νεοελληνική) ἐνῶ στοὺς ρούσσους καὶ στοὺς πολωνοὺς τὸ πρότυπο τῆς Ἀλεωνόρας τοῦ Μπύργερ ἔχει δώσει τὸ μέτρο γιὰ τὸ ποιητικὸ τῆς ξανάπλασμα ἀπὸ τὸ Σουκόφσκι στὴ «Λουντμίλα» του τὴν πρώτη ρούσικη μπαλάντα—καὶ ἀπὸ τὸ Μισκιέβιτς στὸ «Βρυκόλακ» του. Αὐτοὶ οἱ δύο ἔχουν μπάσει πρώτοι τὸ ρωμαντισμὸ τῶν στοιχειῶν καὶ τῶν πνευμάτων στὶς βορεινολαβικές φιλολογίας καὶ ἡ μεγάλη ἐξάπλωσή του προϋποθέτει βέβαια μιὰ κάποια προδιάθεση γιὰ τὴν περιοχὴ αὐτή. Ὡς συλλογισθῇ κανεὶς καὶ τὴ μεγάλη δημοτικότητα πού ἔχουν καὶ σήμερα ἀκόμα στὴ Ρουσία οἱ γεμάτες φαντάσματα ἱστορίες τοῦ Th. A. Hoffmann. Ἡ κλίση πρὸς τίς φοβερὰς καὶ τρομερὰς παραστάσεις φαίνεται πῶς εἶναι κοινὸ κτῆμα τῶν λαῶν τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης ἐν γένει.

Μόλις ὅμως οἱ λαοὶ ἀνοίχθηκαν στὸ πνεῦμα τῆς

Τὰ σύννεφα ἀργοπερνῶν ἀπάνω ἀπὸ μένα μὰ δὲ μοῦ βρέχουνε καὶ αὐτὰ γιὰτ' εἶναι στερεμένα.

Χάρε βγάλ' τὸ μαχαίρι σου ἀπ' τὴ χροσὴ τῆς θήκης κάνε μιὰ τρύπα στὸν ὄντᾶ νὰ μῶ σὰν τὸ ποντίκι. Λυπήσου τὸν ἀλύπητο καὶ πάρτονε μαζί, Τί τοῦ χρειάζεται ἡ ζωὴ χωρὶς ζωὴ νὰ ζῇ;

Ἀγάπης δὲ δοκίμασα τίς πίκρες καὶ τίς γλύκες, ἐσένα βρήκα ἀλύπητη, πού στὴν ψυχὴ μου μπῆκες, ἀπ' τὸν Ἀλλὰχ πού'ναι ψηλὰ καὶ ἀκούει τί σοῦ λέω, ὡς τῶρες δὲ μοῦ καμες πού σὰν ποτάμι κλαίω.

Γ. ΠΕΡΙΠΛΟΚΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΜΟΛΙΒΟΥ

(Μιτυλήνης).

ΣΤ'.

Μιὰ φορὰ εἴταν ἕνας ἄνθρωπος καὶ εἶχε τρία παιδιά. Κοντὰ στὸ σπῖτι του εἴταν καὶ ἕνας ποταμὸς πολὺ μεγάλος, καὶ κάθε πουργὸ ἐπήγαινε καὶ ἔρριχνε μέσα ἕνα ψωμί γιατί εἶχε τέτοια παραγγελιά ἀπ' τὸν πατέρα του. Ὅταν ἐκατάλαβε πῶς κόντευε νὰ πεθάνῃ, ἐφώναζε τὰ παιδιά του καὶ τὸν εἶπε. Ἀκούστε, παιδιά μου, τί νὰ κάνετε, ἂν θέλετε νὰ μὴν πεινάσετε ποτὶ. Κάθε πουργὸ νὰ πηγαίνατε καὶ ἐσεῖς νὰ ρίχνετε μέσα σ' αὐτὸ τὸν ποταμὸ ἕνα ψωμί, καὶ μὴ σὰς μέλει. Φτάνει πού θὰ κάνετε τὸ θέλημα μου. Σὰν ἐτελειώσε αὐτὰ τὰ λόγια ὁ γέρος ἀπέθανε. Οἱ δύο μεγάλοι οἱ γιοὶ τὰ ἔεχασαν ὅσα τὸν εἶπε ὁ πατέρας των.

Ὁ πλιὸ μικρὸς ὅμως ταχτικά κάθε μέρα ἐπήγαινε καὶ ἔρριχνε τὸ ψωμί μέσα στὸν ποταμὸ. Πολλὰς φορὰς καὶ νηστικός ἐμεινε γιὰ νὰ κἀνῃ τὸ θέλημα τοῦ πατέρα του. Μιὰ μέρα πλιὰ οὔτε ἐκεῖνος εἶχε ψωμί οὔτε δανεικὸ τοῦ ἔδωσαν ἀπ' ὅπου ἐγύριψε, καὶ ἔτσι ἀποφάσισε νὰ πέτῃ ὁ ἴδιος μέσα στὸν ποταμὸ. Ἐπῆγε λοιπὸν ἐκεῖ στὴν ἄκρη, καὶ ὅτι ἤθελε ν' ἀφίσῃ τὸν ἑαυτὸ του, βλέπει καὶ βγαίνει ἀπὸ μέσα ἕνας Ἀράπης καὶ τὸν ρωτᾷ: Γιατί, παληκάρη, ἤθελες νὰ πέσης μέσα; Τοῦ εἶπε λοιπὸν τὴν αἰτία, πῶς ἄφησε ὁ πατέρας του τέτοια διαταγὴ καὶ τᾶλλα. Τότες ὁ Ἀράπης τοῦ λέγει: Κόθισε ἐδῶ ἐπάνω στὶς πλάτες μου νὰ σὲ πᾶγω σ' ἐκεῖνον πού τρώγει τὸ ψωμί καὶ σὲ σὲ ρωτήσῃ, τί θέλεις; καὶ

σοῦ δώσῃ γιὰ τὸ καλὸ πού τοῦκανες, νὰ πῆς πῶς θέλεις νὰ σοῦ δώσῃ τὸ δαχτυλίδι πού φορεῖ. Ἄλλο τίποτε νὰ μὴ δεχτῇς.

Ἐκάθισε στὶς πλάτες τοῦ Ἀράπη κ' αὐτὸς, καὶ τὸν πῆρε καὶ κατέβηκε στὰ βάθη τοῦ ποταμοῦ, πού εἴταν ἕνα ὀλόχροστο παλάτι, τὸν βάζει ἐκεῖ μέσα, καὶ τὸν πηγαίνει ἴσια στὸ βασιλεῖ μπροστὰ, πού εἴταν καθισμένος καὶ στὸ θρόνο. Τότε λέγει ὁ Ἀράπης. Ἀκουσε, μεγαλειότατε, νὰ σοῦ πῶ. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος πού σοῦ ῥιχνε τὸ ψωμί κάθε μέρα πού τῶς. Καὶ σήμερα ἐπειδὴ δὲν εἶχε νὰ σοῦ ρίξῃ κανένα ἀποφάσισε νὰ πέσῃ ὁ ἴδιος, καὶ ἐγὼ τὸν ἐλυπήθηκα πού ἤθελε νὰ πεθάνῃ καὶ σοῦ τὸν ἔφερα ἐδῶ. Γυρίζεις ὁ βασιλεῖς καὶ τὸν ρωτᾷ: Τί θέλεις τώρα παληκάρη, νὰ σὲ κάμω γι' αὐτὸ τὸ καλὸ πού μ' ἔκαμες τόσον καιρό; Τίποτα, ἀφέντη μου, λέγει, δὲ θέλω, μόνο τὸ δαχτυλίδι πού φορεῖς. Ὡς εἶναι, λέγει, νὰ σοῦ τὸ δώσω. Καὶ τὸ βγάζει ὁ βασιλεῖς μὲ μιὰ καὶ τὸ βάζει στὸ δαχτυλὶ τοῦ παληκαρίου. Ἄμα αὐτὸς τῶρα εὐτὺς ἔμαθε τίς γλώσσες ὅλων τῶν πουλιῶν. Σὰν ἐφκαρίστησε πλιὰ τὸ βασιλεῖ καὶ ὕστερα, ἐκάθισε πάλι στὶς πλάτες τοῦ Ἀράπη, καὶ τὸν ἔβγαλε ὅζω.

Πῆρε τότε τὸ δρόμο αὐτὸς καὶ πηγαίνει στὸ σπῖτι του. Ἐκουράστηκε ἔμως, γιατί εἴταν μακριὰ καὶ ἐκάθισε σ' ἕνα πλάτανον ἀπὸ κάτου νὰ ξεκουραστῇ. Ἀκούει λοιπὸν ἀπὸ πάνω του τὰ πουλιά καὶ λέγουν ἀνάμεσα τους. Αὐτὸς ὁ φτωχὸς ὁ ἄνθρωπος πού καθίσε αὐτοῦ νὰ ξεκουραστῇ ἂν ἤξευρε πόσο βιὸ ἔχει στὴ ρίζα τοῦ ὁ πλάτανος νὰ σκάψῃ νὰ τὸν πάρῃ θὰ γίνῃ βασιλεῖς. Τ' ἀκούγει αὐτὸς πού ἤξευρε τὴ γλώσσα των, δὲ χάνει καιρό, πηγαίνει καὶ παίρνει ἕνα καζιμὴ καὶ ἀρχίζει καὶ σκάπτει, σκάπτει, καὶ βρίσκει μιὰ σφίδα φλουριά, ὅλο τρακοσάρια. Παίρνει τσουβάλια, παίρνει χεγυμπέδες, παίρνει καμήλια, τὰ φορτώνει τὴ νύχτα, καὶ πηγαίνει καὶ τὰ κρύβει στὸ σπῖτι του. Ἐπειτα σιγὰ σιγὰ ἐπαίρνει καὶ ἔχτιζε, ἔχτιζε, καὶ ἔχτισε ἕνα παλάτι μεγάλο καὶ πολὺ, ἐκεῖ στὸν τόπο πού βρέθηκε τὰ φλουριά. Παίρνει καὶ τὴν πιὸ ὁμορφὴ τοῦ χωριοῦ καὶ κάνει γάμους καὶ χαρές, καὶ ζοῦν καὶ βασιλεύουν ἀκόμα.

δύσης καὶ στὴν ἴδια τους τὴν ἐθνικότητα καὶ ἀναψαν τὰ φῶτα μέσα τους, ἀμέσως ἔρχισε καὶ ὁ ἀντίχτυπος πού εἶναι χαρακτηριστικὸς σ' ὅλες τίς φύσεις τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης: ὁ σπρωγμένος πίσω βυζαντινισμὸς ἤθελε ν' ἀντισταθῇ στὰ κύματα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ νὰ ξανασηκώτῃ τὰ γκρεμισμένα κινέζικα τείχη· εἴταν τὸ ὀρθόδοξο πνεῦμα τῶν βυζαντινῶν δογματικῶν πού μὲ τὸν καιρὸ μετεψυχώθηκε σὰ νὰ ποῦμε ἀπὸ τὴ μεσαιωνικὴ ἐκκλησία, μπῆκε στὴ σύγχρονη φιλολογία. Γιατί δὲν εἶναι τίποτε λιγότερο παρὰ ἕνας ἀγῶνας τοῦ ἀποκλειστικοῦ βυζαντινισμοῦ ἐναντίον τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ξανάνωμα, ὁ ἀγῶνας πού ξάναψε στὴ Ρουσία στὰ 1830 μεταξὺ τῶν λεγόμενων σλαδοφίλων καὶ τῶν δυσμικῶν, στὰ 1860 στὴ Ρουμανία μεταξὺ τοῦ «ρωμαϊκοῦ» ἐθνικοῦ κόμματος καὶ τῆς «Junimada» (Νιάντης), στὰ 1880 καὶ 90 στὴν Ἑλλάδα μεταξὺ τῶν «Ἑλληνιστῶν» καὶ τῆς γλωσσολογικῆς μερίδας τῶν Μαλλιαρῶν. Κι ἀξιοσημείωτο: τὸ πρᾶγματι ἐθνικὸ εἶταν καὶ εἶναι στὶς τρεῖς περιπτώσεις στὸ μέρος ἐκείνων πού ἀνοίξαν τίς πόρτες στὸ νέο πνεῦμα τῆς δύσης καὶ γιὰ τοῦτο κατηγορήθηκαν ὡς αἱρετικοὶ ἀπὸ τοὺς δῆθεν ἐθνικούς, πού ἔβλεπαν τὸ ἐθνικὸ σ' ἕνα δυνάτον ἀποκλεισμὸ ἀπὸ τὴν Εὐρώπη, στὸ ἀμόλυντο κρᾶτμα τῆς Ἀνατολῆς ἀπὸ τὴν ἀδιεφθαρμένη

Δύση. Βλέπει κανεὶς πῶς ἡ χιλιόχρονη ἐπιδρομὴ τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ ἐσύγχυσε τὴν ἀντίληψιν τόσο ἀπὸ τὰ θέμελα, ὥστε ἡ μόλις ἐκατόχρονη εὐρωπαϊκὴ νὰ λογίζεται ὡς κῦβερτος ἐπιδρομῆς καὶ οἱ φιλολογικοὶ ὀρθόδοξοι ἐκτρυζαν τὸν πόλεμο στοὺς νεωτεριστές. Εἶναι ἕνας ἀγῶνας πολιτισμοῦ στὴν καθαρὴ σημασία τῆς λέξης, πού ἀρχίζει ὅταν δύο διαφορετικοὶ στὸ βάθος πολιτισμοὶ ἔρχονται σὲ σύγκρουση, ὁ βυζαντινοανατολικὸς καὶ ὁ νέος ἐθνικὸς ἀπάνω σὲ εὐρωπαϊκὰς βάσεις. Ὁ ἀγῶνας ἐκρήθηκε πρώτα σὲ μικρότερες μοῖρες στὴν πνευματικὴ σφαῖρα, ὅπου τέλειωσε μὲ πλήρη νίκη τοῦ ἐθνικοῦ πνεύματος στὴ φιλολογία, στὴ Ρουσία τουλάχιστο. Ἀλλὰ καὶ σὲ μικρότερος λαοὺς τῆς Νότιας Ἀνατολῆς προχωρεῖ νικηφόρος. Εἶναι ἀξιοσημείωτο, τί ρόλο εἶχε παίζει σ' αὐτὸν ἡ φιλολογικὴ κριτικὴ: στὴ Ρουσία ἦταν ὁ Βιελίνσκι, τὴ Ρουμανία ὁ Μαγιόρεσκου, στὴν Ἑλλάδα εἶναι ὁ Παλαμάς πού ἀπὸ δυτικοευρωπαϊκὴ ἐποψὴ ἐμπάσαν ἕνα ξανάνωμα τῆς ἐθνικῆς πνευματικῆς ζωῆς. Αὐτοὺς ὅλους τοὺς τράβηξε, ὅπως παρατηρεῖ ὁ Bruckner γιὰ τὸ Βιελίνσκι, ἀπὸ πρόβλημα πῶς νὰ προετοιμασθῇ σιγὰ σιγὰ τὸ πλῆθος στὴν πραγματικότητα καὶ στὴ ζωὴ, πῶς νὰ γίνῃ ἀληθινότερη ἢ καθαρὰ μιμητικὴ, θερμοληπικὴ, ξενότροπη ρούσικη (κατ' ἀναλ. ρουμᾶ-